

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО
Загальний
начальник навчального відділу
Заспів Л. С.
Протокол № 2 від 17/10. 2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСКУРСІЙНОЇ ТА ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

підготовки магістра
спеціальності 027 Музезнавство, пам'яткознавство
освітньої програми (спеціалізації) «Музезнавство, пам'яткознавство,
культурний туризм»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСКУРСІЙНОЇ ТА ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» підготовки магістра, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», за освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: Гаврилюк С.В., професор кафедри документознавства і музейної справи, д.і.н., професор

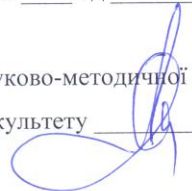
Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи

протокол № 2 від 18.09 2018 р.

Завідувач кафедри: (проф. Бондаренко Г. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № _____ від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (проф. Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Гаврилюк С.В., 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»	Рік навчання 6
		Семестр 11-ий
		Лекції 12 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»	Практичні (семінарські) 24 год.
		Лабораторні ____ год.
		Індивідуальні ____ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітній ступінь магістр	Самостійна робота 76 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»	Рік навчання 7
		Семестр 13-ий
		Лекції 8 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»	Практичні (семінарські) 12 год.
		Лабораторні ____ год.
		Індивідуальні ____ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітній ступінь магістр	Самостійна робота 86 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм» і спрямована на вивчення студентами: попиту і потреб ринку у сфері надання послуг, а саме екскурсійного обслуговування та виставкової діяльності; орієнтації екскурсійних послуг на певні сегменти ринку і його модернізацію; проведення аналізу конкурентоспроможності міста й регіону як туристсько-екскурсійного центра (наявність ринку, прямих і непрямих конкурентів, попиту та ін.); оволодіння методикою ведення екскурсій, створення і представлення постійно діючих, тимчасових та короткострокових виставок у музеях різного профілю; формування вмінь використання інноваційних технологій в екскурсійній та виставковій діяльності.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань та практичних вмінь з менеджменту екскурсійної та виставкової діяльності; оволодіння ними навичками аналізу кон'юнктури ринку екскурсійних послуг та виставкової діяльності; визначення специфіки створення інноваційного екскурсійного продукту та особливостей методики проведення різних видів екскурсій, опанування основними знаннями та навичками майбутнього куратора виставок та інсталяцій.

Вивчення дисципліни передбачає вирішення таких завдань:

- ознайомлення із поняттям і змістом терміну «менеджмент», його важливістю для проведення екскурсійної та виставкової діяльності;
- оволодіння знаннями щодо управління екскурсійним та виставковим обслуговуванням в індустрії туризму та музейної справи;
- набуття студентами навичок роботи з нормативними матеріалами, які стосуються управління екскурсійною та виставковою діяльністю в туристичній індустрії та музейній галузі;
- вміння застосовувати теоретичні знання у вирішення практичних завдань, пов'язаних з управлінням екскурсійною та виставковою діяльністю.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти повинні оволодіти наступними компетенціями:

Магістр повинен знати: понятійний апарат дисципліни; сутність і зміст менеджменту як процесу планування, організації і контролю; сутність, функції, класифікацію екскурсій та

виставок; місце і роль екскурсійної і виставкової діяльності в індустрії туризму та музейній галузі; моделі та методики, якими користується менеджер при прийнятті рішення; управлінські складники та методику підготовки й проведення екскурсії; принципи комунікативної діяльності; технологію підготовки виставок.

Магістр повинен вміти: планувати, організовувати та контролювати зміст і результати екскурсійної та виставкової діяльності; застосовувати набуті знання у практичній діяльності, насамперед оцінювати стан музею, галереї, можливості туристичної фірми на початковому етапі роботи; визначати перспективи означених закладів чи установ з огляду на реальні можливості та потреби споживачів (відвідувачів); розробляти та проводити екскурсії, складати технологічну карту виставок, аналізувати фактори втілення у життя успішного управління екскурсійною та виставковою діяльністю.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей України та світу.

Тема 1. Вступ до навчального курсу.

Предмет, мета і завдання курсу. Основні терміни. Джерела та історіографія курсу «Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності».

Тема 2. Сутність і зміст менеджменту як процесу планування й організації.

Основні види та складники менеджменту у суспільстві. Роль менеджера-управлінця у здійсненні екскурсійної та виставкової діяльності. Маркетинг і його місце в управлінні екскурсійною і виставковою діяльністю.

Тема 3-4. Музейний менеджмент.

Поняття та дефініції музейного менеджменту. Сучасний управлінець-менеджер у музеї: особисті якості та професійні можливості. Музейний персонал: вимоги до формування успішної команди. Інноваційні засоби й методи музейного менеджменту. Маркетинг – один із засобів вдалого управління музейним закладом.

Тема 5–7. Сучасний музейний менеджмент в Україні.

Здобутки, проблеми та перспективи музейного менеджменту в Україні. Інноваційні засоби й методи менеджменту у центральних музеях України (м. Київ), музейних закладах

областей України. Характеристика їх сайтів. Менеджмент у музейних закладах Волинської області.

Тема 8. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту.

Методи зацікавлення різних категорій відвідувачів музейними експозиціями і виставками. Особливості роботи з іноземними туристами.

Тема 9. Менеджмент екскурсійної діяльності.

Екскурсія: сутність, функція, класифікація. Технологія підготовки екскурсії. Управління технологією підготовки туристичними екскурсіями, екскурсіями музеями і мистецькими галереями.

Тема 10. Менеджмент виставкової діяльності.

Сутність виставки та виставкової діяльності. Технологія підготовки виставок. Виставка online як засіб інноваційної діяльності в музейному менеджменті.

Тема 11. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей США.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей США (Музей сучасного мистецтва у Нью-Йорку та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 12. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Італії.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Італії (Галерея Уффіці та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 13. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Франції.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Франції (Лувр, Національний музей мистецтва д'Орсі та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 14. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Великобританії.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Великобританії (Галерея Вітворт та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 15. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Німеччини.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Німеччини (Дрезденська картинна галерея, Пергамський музей у Берліні та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 16. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Іспанії.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Іспанії (музей Прадо, палац Ескориал та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 17. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Польщі та Чехії.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Польщі (музей Коперніка у Варшаві та ін.), Чехії (Національний музей у Празі та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Тема 18. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Росії.

Історія виникнення та розвитку провідних музеїв та галерей Росії (Ермітаж, Третьяковська галерея та ін.). Найвідоміші експонати і фондові збірки. Інновації в екскурсійній та виставковій діяльності.

Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (сем.)	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей України та світу					
Тема 1. Вступ до навчального курсу	4	2		2	
Тема 2. Сутність і зміст менеджменту як процесу планування й організації	6	2		2	2
Тема 3-4. Музейний менеджмент	10	4		4	2
Тема 5-7. Сучасний музейний менеджмент в Україні	14		6	8	
Тема 8. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту	8		2	4	2
Тема 9. Менеджмент екскурсійної діяльності	8	2		4	2
Тема 10. Менеджмент виставкової діяльності	6	2		4	
Тема 11. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей США	8		2	6	
Тема 12. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Італії	8		2	6	
Тема 13. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Франції	8		2	6	
Тема 14. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Великобританії	8		2	6	
Тема 15. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Німеччини	8		2	6	
Тема 16. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Іспанії	8		2	6	
Тема 17. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Польщі та Чехії	8		2	6	
Тема 18. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Росії	8		2	6	
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>120</i>	<i>12</i>	<i>24</i>	<i>76</i>	<i>8</i>
Всього годин:	120	12	24	76	8

Структура навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (сем.)	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей України та світу					
Тема 1. Вступ до навчального курсу	4	2		2	
Тема 2. Сутність і зміст менеджменту як процесу планування й організації	8			6	2
Тема 3-4. Музейний менеджмент	6	2		4	
Тема 5-7. Сучасний музейний менеджмент в Україні	10		2	8	
Тема 8. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту	6		2	4	
Тема 9. Менеджмент екскурсійної діяльності	6	2		4	
Тема 10. Менеджмент виставкової діяльності	8	2		4	2
Тема 11. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей США	8		2	6	
Тема 12. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Італії	10			8	2
Тема 13. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Франції	8		2	6	
Тема 14. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Великобританії	8		2	6	
Тема 15. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Німеччини	8		2	6	
Тема 16. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Іспанії	10			8	2
Тема 17. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Польщі та Чехії	10			6	4
Тема 18. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей Росії	10			8	2
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>120</i>	<i>8</i>	<i>12</i>	<i>86</i>	<i>14</i>
Всього годин:	120	8	12	86	14

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Завдання
1.	Джерела навчального курсу, їх характеристика.
2.	Історіографія навчального курсу.
3.	Характеристика монографії Гіпа Гагоорта «Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль». Львів: Літопис, 2008.
4.	Характеристика підручника «Менеджмент туристичної галузі»/ О. М. Білоусова та ін. Херсон: Гельветика, 2017.
5.	Менеджмент, його види та складники.
6.	Роль менеджменту у здійсненні екскурсійної діяльності.
7.	Роль менеджменту у здійсненні виставкової діяльності.
8.	Охарактеризувати SWOT-аналіз як основу формування маркетингових стратегій.
9.	Роль особистих та професійних якостей музейного управлінця-менеджера у функціонуванні музейного закладу.
10.	Основні етапи підготовки екскурсії.
11.	Основні етапи підготовки виставки.
12.	Сучасний музейний менеджмент в Україні.
13.	Інноваційні засоби і методи менеджменту у центральних музеях України.
14.	Менеджмент у діяльності Волинського краєзнавчого музею.
15.	Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту.

Кількість годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання – 76 год., а для заочної форми навчання – 86 год.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна вивчається у 11 семестрі (денна форма навчання) і 13 семестрі (заочна форма навчання), складається з 1 змістового модуля.

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. екзамен (максимум 60 балів).

Денна форма навчання

Поточний контроль (мах = 40 балів)												Екзамен (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1													
Змістовий модуль 1												60	100
T 5	T 6	T 7	T 8	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16	T 17	T 18		
3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4		

Оцінювання роботи студентів денної форми навчання на семінарських заняттях за 3 (4) бальною шкалою:

0,5 балів – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

1 бал – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

2 бали – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

3–4 бали – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Заочна форма навчання

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Екзамен (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1							
Змістовий модуль 1							
T 5	T 8	T 11	T 13	T 14	T 15		
6	6	7	7	7	7		

Оцінювання роботи студентів заочної форми навчання на семінарських заняттях за 6 (7) бальною шкалою:

1 бал – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

2–3 бали – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

4–5 балів – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

6–7 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аартс Г. Стратегічний менеджмент // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 23–45.
2. Аартс Г., Кірс Ю. Маркетинг // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 65–73.
3. Аартс Г., Плезір К. Музей та внутрішні взаємовідносини // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 103–119.
4. Аартс Г., Плезір К. Управління проектами // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 83–93.
5. Адаменко Д. Королівська фортеця // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 54–57.
6. Адаменко Д. Прорив у новий простір // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 50–53.
7. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2007. 464 с.
8. Белікова М. В., Гресь-Євреїнова С. В. Музейний менеджмент в Україні та світі: проблеми та перспективи // Економіка. Управління. Інновації. 2013. Вип. 2 (10), [електр. фах. вид. „ЖДУ ім. І. Франка“].
9. Більо Л. PR-діяльність у Волинському краєзнавчому музеї // Волинський музейний вісник. Вип. 7. Луцьк, 2015. С. 10–15.
10. Гіп Гагоорт. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / Переклав з англійської Б. Шумилович. Львів: Літопис, 2008. 360 с.
11. Голубнича С. М., Цепурдей О. О. Маркетингові дослідження в екскурсійній діяльності // Вісник ДІТБ. 2011. № 15. С. 278–282.
12. Грох Г. Міжнародні виставки у діяльності Національного художнього музею України // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 98–102.
13. Зайченко О. К. Організація підбору працівників з метою ефективного використання музейних збірок: метод. посіб. Київ: Логос, 2016. 110 с.
14. Зубар М. В. Функції та завдання трансформації музею як культурної інституції в умовах сьогодення // Праці Центру пам'яткознавства. Вип. 31. Київ, 2017. С. 44–49.
15. Каднічанський Д. Скульптури храмів Львова та їх використання в екскурсійній діяльності // Вісник Львів. ун-ту. Серія: Міжнародні відносини: Зб. наук. пр. Вип. 24. Львів, 2008. С. 106–114.
16. Кіфт А. Аналіз експозицій // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 220–222.
17. Кіфт А. Цільові групи // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 147–151.

18. Копитько О. Які кадри вирішують все? // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 7–12.
19. Корнілова В. В. Деякі особливості PR-комунікацій музейних установ // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Черкаси, 22 – 23 березня 2012 р. У 2 т. Т. 1. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2012. С. 44–46.
20. Котлер Н., Котлер Ф., Котлер В. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Пер. з англ. Т. Олійник та ін. Київ: ВД «Стилос», 2010. 528 с.
21. Кузьмук О. Стан та шляхи модернізації музейного менеджменту в Україні. URL:<www.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/2.htm>. Дата звернення 02.09.2018.
22. Куценко С. Ю. Можливості використання соціальних мереж у діяльності музеїв України // Праці Центру пам'яткознавства. Вип. 26. Київ, 2014. С. 145–157.
23. Куценко С. Ю. Особливості використання інтернет-технологій у вітчизняній музейній практиці: монографія. Умань: Сочінський М. М., 2017. 196 с.
24. Лаєвський С. Фінансовий менеджмент в музеї // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. – С. 126–131.
25. Менеджмент: навч. посіб. / І. О. Александров та ін.; за заг. ред. І. О. Александрова, К. І. Ткача. Одеса: Астропринт, 2015. 388 с.
26. Менеджмент туристичної галузі: підручник / О. М. Білоусова та ін. Херсон: Гельветика, 2017. 579 с.
27. Музей будущего: Информационный менеджмент / Сост А. В. Лебедев. Москва, 2001. 217 с.
28. Музей и новые технологии / Сост. и науч. ред. Н. А. Никишин. Москва: Прогресс-Традиция, 1999. 216 с.
29. Норріс Л. Українські музеї: погляд з США // Музейний простір. 2013. № 2 (8). С. 12–15.
30. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Авт. колектив: П. Горішевський та ін. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.
31. Остапова С. Музей, который необходим детям // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 24–30.
32. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі. Колект. монографія. (Бейдик О. О. та ін.; за наук. ред. Матвійчук Л. Ю.). Вид. 3. Луцьк: Луц. НТУ, 2017. 448 с.
33. Пінак Є. Музей у храмі // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 58–61.

34. Піоро В., Рябчук С. Як себе бачить і чого прагне сучасний музей // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 2–6.
35. Подобєд О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн // Історія в сучасній школі. 2012. № 6. С. 27–29.
36. Попович С. Как создать экскурсионный продукт // Укр. туризм. 2011. № 2. С. 80–83.
37. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. // Урядовий кур'єр. 1995. 16 листоп.
38. Романенко О. В. Організація екскурсійних послуг // Культура народів Причорномор'я. 2009. № 176. С. 159–161.
39. Рудик Г. Відвідувачі музею як об'єкт дослідження. Автори, концепції, джерела // Музейний простір. 2013. № 1 (7). С. 18–22.
40. Рудик Г. Наші відвідувачі // Музейний простір. 2013. № 2 (8). С. 16–20.
41. Рудик Г. Особливі діти в особливому просторі. Музейний ресурс реабілітації та соціальної інтеграції дітей з особливими потребами // Музейний простір. 2013. № 2 (8). С. 38–45.
42. Рябчикова Ф. Музей і місцева громада: шляхи взаємодії // Волинський музейний вісник. Вип. 7. Луцьк, 2015. С. 102–107.
43. Сірий П. Маркетинг в музеї, практичний аспект // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 74–77.
44. Ткаченко Т. Проведення SWOT-аналізу на прикладі Кіровоградського обласного художнього музею (КОХМ) // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 54–57.
45. Труніна І. М., Сущенко О. А., Ліхоносова Г. С. Конкурентноспроможність підприємницької діяльності (туристична галузь): підручник. Вид. 2-е, перероб. і допов. Кременчук: Щербатих О. В., 2017. 266 с.
46. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навч. посібник. Київ: «Кондор», 2004. 204 с.
47. Червоний С. Музеї та соціальні мережі: нові можливості та випробування // Музейний простір. 2013. № 2 (8). С. 30–33.
48. Черемська О. Інтерактивні програми та нові цільові аудиторії // Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 184–190.
49. Яковець І. О. Художній музей ХХІ століття: монографія. Черкаси: Вовчок О. Ю., 2016. 463 с.
50. Яцечко-Блаженко Т., Рудянин І. Місце інтерактивних технологій в музейній справі ХХІ століття // Волинський музейний вісник. Вип. 7. Луцьк, 2015. С. 115–118.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, мета і завдання курсу.
2. Основні терміни навчальної дисципліни.
3. Джерела навчальної дисципліни.
4. Історіографія навчальної дисципліни.
5. Поняття, основні види та складники менеджменту.
6. Роль менеджера-управлінця у здійсненні екскурсійної діяльності.
7. Роль менеджера-управлінця у здійсненні виставкової діяльності.
8. Роль маркетингу в управлінні екскурсійною і виставковою діяльністю.
9. Поняття та дефініції музейного менеджменту.
10. Значення особистих якостей та професійних можливостей сучасного управлінця-менеджера у музеї для підвищення ефективності діяльності музейного закладу.
11. Музейний персонал як вагомий засіб успішного функціонування музейного закладу.
12. Інноваційні засоби і методи музейного менеджменту.
13. Маркетинг у музеї.
14. Екскурсія: сутність, функція, класифікація.
15. Технологія підготовки екскурсії.
16. Управління технологією підготовки туристичних екскурсій, екскурсій музеями та мистецькими галереями.
17. Сутність виставки та виставкової діяльності.
18. Технологія підготовки виставок.
19. Виставка online як засіб інноваційної діяльності в музейному менеджменті.
20. Сучасний стан українського музейного менеджменту.
21. Інноваційні засоби і методи менеджменту у центральних музеях України.
22. Інноваційні засоби і методи менеджменту в обласних музеях України.
23. Менеджмент у музейних закладах Волинської області.
24. Менеджмент у діяльності Волинського краєзнавчого музею.
25. Відвідувач (споживач) як об'єкт музейного менеджменту.
26. Менеджмент екскурсійної та виставкової діяльності провідних музеїв та галерей світу (на прикладі окремих країн).